

B. M. J. Jansen

luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht

Groep helikopters Koninklijke luchtmacht

De in 1991 verschenen Defensienota kreeg als titel „Herstructurering en verkleining”. De toekomst van de Nederlandse krijgsmacht werd gepresenteerd met kernwoorden als: mobiliteit, flexibiliteit, interoperabiliteit en multifunctionaliteit. Speerpunten van het nieuwe defensiebeleid daarbij zijn de oprichting van de Luchtmobiele brigade (LMB) en de uitbreiding van de luchttransportcapaciteit. Deze aspecten zijn in de Prioriteitennota teruggekomen en hebben een nauwe relatie met de helikopteractiviteiten in de KLu.

In de Defensienota 1991 werd voorts het beleidsvoornemen aangegeven de Groep Lichte Vliegtuigen (GPLV), die een gemengde structuur KL en KLu kende, geheel in de planning en organisatie van de KLu op te nemen. Per 1 januari jl. functioneert de GPLV onder de nieuwe naam Groep Helikopters Koninklijke luchtmacht (GPH). De helikopters zullen als deel van de LMB worden ingezet, maar kunnen waar nodig voor andere eenheden van de krijgsmacht worden benut. Ook een zelfstandige inzet van de helikopters behoort tot de mogelijkheden.

De GPH staat, gezien de toekomstplannen van Defensie, de komende jaren voor een aantal ingrijpende veranderingen. In tegenstelling tot de krijgsmacht als geheel is sprake van „herstructurering en vergroting”. Allereerst moet de GPH de komende jaren een nieuwe organisatiestructuur opbouwen, geschikt voor de nieuwe taakstelling en gebaseerd op een andere bedrijfsvoeringsconceptie. Vervolgens zal de GPH worden geconfronteerd met de invoering van nieuwe typen, zowel transport- als bewapende helikopters. Ten slotte zal de GPH binnen enkele jaren op andere locaties worden ondergebracht.

Alhoewel de GPH een volledige KLu-eenheid is geworden zal de eenheid nog meer dan voorheen zijn betrokken bij operaties te land. De aan de LMB toegewezen helikopters staan onder operationeel

IN MOBILITATE VIS NOSTRA – In beweeglijkheid ligt onze kracht
(Devies 300 squadron GPH)

bevel van de verantwoordelijke landmachtcommandant en de operationele en logistieke conceptie worden in nauw overleg tussen beide krijgsmacht-delen uitgewerkt. Uniek is de opzet van de 11e Luchtmobiele brigade: een interservice-eenheid, bestaande uit een grond- (KL) en een luchtcomponent, de GPH. De band van de GPH met de KL komt hiermee uitdrukkelijk tot uiting. De intensieve operationele samenwerking is vastgelegd in een gezamenlijke overeenkomst.

Alvorens op de toekomstige veranderingen van de GPH in te gaan richt ik mij eerst op de geschiedenis van deze eenheid en de huidige situatie.

Verleden en heden

De historie van de GPH voert ons terug naar de oprichting op 16 april 1945 van *6 Dutch Auster Squadron*, geplaatst op het door de RAF bezette vliegveld Gilze-Rijen. Dit was het eerste squadron, opgericht buiten RAF-verband en rechtstreeks val-lend onder het Directoraat Luchtstrijdkrachten. De eenheid, uitgerust met lichte vastvleugelige Austers, was in eerste instantie bedoeld voor het verlenen van het noodzakelijke luchttransport, omdat in de eerste tijd na de bevrijding door de vele kapotte verbindingen van normaal vervoer nauwelijks sprake kon zijn.

In 1946 werd dit squadron omgedoopt tot *1 Artillerieverkenningssafdeling (ARVA) squadron*, bestemd voor artilleriewaarneming en -verkenning. Nog in dat zelfde jaar werd het eerste *out of area*-optreden een feit: uitzending naar Indië met de Eerste Divisie. Pas in 1950 stond de eenheid weer op Nederlandse bodem, waar zij op 1 maart administratief werd opgeheven onder gelijktijdige oprichting van 298 squadron op de vliegbasis Soesterberg. Het squadron werd de basis voor de vorming van een

Afb. 1 De Blackhawk

Groep Lichte Vliegtuigen (GPLV). In 1955 werden aanvullend vijf nieuwe squadrons geformeerd: 299, 300, 301, 302 en 303 squadron, waarvan een deel mobilisabel. De GPLV, inmiddels uitgerust met Piper Cubs i.p.v. Austers, werkte nauw samen met de KL en werd regelmatig ingezet bij oefeningen te velde. De eerste helikopters (Hiller H23B) arriveerden in 1956; 8 jaar later, in 1964, werden ze vervangen door de Alouette III. De laatste vastvleugelige vliegtuigen (Piper Super Cub) werden in 1975 vervangen door de Bölkow 105 helikopter, momenteel ingedeeld bij 299 squadron.

De huidige GPH bestaat uit drie „vliegende” squadrons, een logistiek en een Stst-squadron:

298 sqn – Vredesopdrachten, incl. inzet voor vredsmachten (VN e.d.);

299 sqn – Uitvoering van de operationele taakstelling, algemene steun en C² t.b.v. C-1Lk en gedeeltelijk in directe relatie tot 11 LMB;

300 sqn – Opleidingen en incidentele opdrachten;

302 sqn – Een vlucht ingedeeld bij 300 sqn; tot invoering van de nieuwe helikopters is het overige deel gedeactiveerd;

Stst-sqn – Ondersteunen van de C-GPH bij de bevelvoering over de GPH, ingegrepen het participeren in het opstellen van concepties voor de vernieuwde GPH in het kader van optredens binnen 1Lk resp. 11 LMB;

Log sqn – Ondersteunen van de GPH.

Het 298 en het Log sqn zijn geplaatst op de vliegbasis Soesterberg, het overige deel van de GPH bevindt zich op de vlb Deelen.

De uiterst betrouwbare Alouette III, inmiddels bijna drie decennia in dienst, is behalve voor de operationele taakstelling t.b.v. de KL zeer veel ingezet voor allerlei vredestaken (militair en civiel).

Na de eerste *out of area*-acties in Indië met de Austers zijn vele GPH-detachementen uitgerust met AL III-helikopters wereldwijd in actie gekomen. Recent in Irak, Turkije, Joegoslavië, en momenteel in Cambodja. Mobiliteit, flexibiliteit en multifunctionaliteit zijn aan deze organisatie inherente aspecten.

Defensie-/Prioriteitennota

Door de snelle verandering in de wereld is een krijgsmacht nodig die in vredetijd en onder crisissomstandigheden direct inzetbaar is. Na de herstructurering moet Nederland in staat zijn met een gevechtseenheid ter grootte van een brigade of een equivalent daarvan – met alle ondersteuning die daarvoor nodig is – deel te nemen aan internationale vredesoperaties. Bij dat alles moet de krijgsmacht natuurlijk in staat blijven een verantwoorde bijdrage te leveren aan de verdediging van NAVO-verdragsgebied. De samenwerking tussen onze krijgsmachtdelen wordt geïntensiveerd. De nieuwe taken zullen schouder-aan-schouder worden uitgevoerd. De geherstructureerde krijgsmacht moet Nederland de middelen verschaffen om snel en verantwoord op de meest uiteenlopende ontwikkelingen in de internationale veiligheidssituatie te kunnen inspelen. De oprichting van de LMB, de plannen m.b.t. de verwerving en vervanging van luchttrans-

portmiddelen en de aanschaf van bewapende helikopters hebben een zeer hoge prioriteit.

De eerste contracten voor de verwerving van middelzware transporthelikopters (MTH) zijn gesloten. De keuze aangaande de lichte transporthelikopters (LTH) wordt op korte termijn verwacht en de aanschaf van de bewapende helikopter is vervroegd tot 1994.

Luchtmobiliteit

Mobiliteit is een dominante factor in het militaire optreden. Zij biedt immers de mogelijkheid snel te concentreren en verrassing te bereiken. Daarmee kan men het initiatief naar zich toe halen. Er is dus veel aan gelegen een overwicht in mobiliteit te verkrijgen. In technologische zin heeft de mobiliteit op de grond haar hoogtepunt bereikt; veel sneller door het terrein bewegen dan moderne tanks is bijna niet meer mogelijk. Door tegenmaatregelen is mobiliteit op de grond voorts eenvoudig te detecteren en te belemmeren. Het enige alternatief om thans nog in beweeglijkheid een overwicht te verkrijgen op een tegenstander is het gebruik van het luchtruim of luchtmobiliteit (afb. 1).

Luchtbeweeglijkheid kreeg een nieuwe inhoud door de introductie van de helikopter. Gelet op het vliegbereik is deze bij uitstek een tactisch of operationeel transportmiddel. Een duidelijk voordeel daarbij is dat helikopteroperaties niet geschieden vanaf een veraf gelegen – via veel commandoniveaus te bereiken – vliegveld, maar vanuit het veld onder leiding van de tactische commandant. De moderne helikopters zijn inmiddels ook geschikt voor andere dan typische transporttaken, zoals commandovoering en elektronische-oorlogvoering en de capaciteiten, met name t.a.v. nacht- en laagvliegen, zijn toegenomen. De kwetsbaarheid van de vliegoperaties is daarmee beperkt en de mogelijkheden en het verrassingseffect zijn vergroot.

De huidige generatie bewapende helikopters is uitgerust met apparatuur om bij duisternis en slecht weer op te treden. Hun onderhoudbaarheid en betrouwbaarheid zijn verbeterd. Zij zijn voorzien van pantsering en waarschuwings- en afweersystemen tegen diverse dreigingen. Het hart van de bewapende helikopter is echter zijn sensor- en wapenpakket. Het sensorpakket omvat o.m. de nachtzichtapparatuur voor de vlieger en het doelacquisitie- en aanduidingssysteem voor de schutter. Moderne, be-

wapende helikopters zijn multifunctioneel; zij beschikken over de mogelijkheden om verschillende soorten doelen te bestrijden en zijn daarom ook in staat verscheidene taken te vervullen, zoals verkenning, begeleiding en vuursteun.

De beperkingen die de helikopters aanvankelijk kenden bemoeilijkten een nauwe samenwerking met de infanterie. Een goede synchronisatie van inzet en ondersteuning vergt immers een zekere gelijkwaardigheid op essentiële capaciteiten. De geschetste ontwikkelingen maken een intensieve samenwerking echter wel mogelijk. Een eenheid bestaande uit een samenwerkingsverband van zowel transport- en bewapende helikopters, als infanterie kent zowel een tactische als een strategische mobiliteit, zij zijn immers relatief licht en daardoor met luchttransport eenvoudig te verplaatsen. Door het bijeenbrengen van eenheden met verschillende capaciteiten in een geïntegreerde conceptie wordt de flexibiliteit aanmerkelijk vergroot. Een dergelijke conceptie vergt echter behalve een zekere gelijkwaardigheid in capaciteiten een grote afstemming in uitrusting en veel gezamenlijke training.

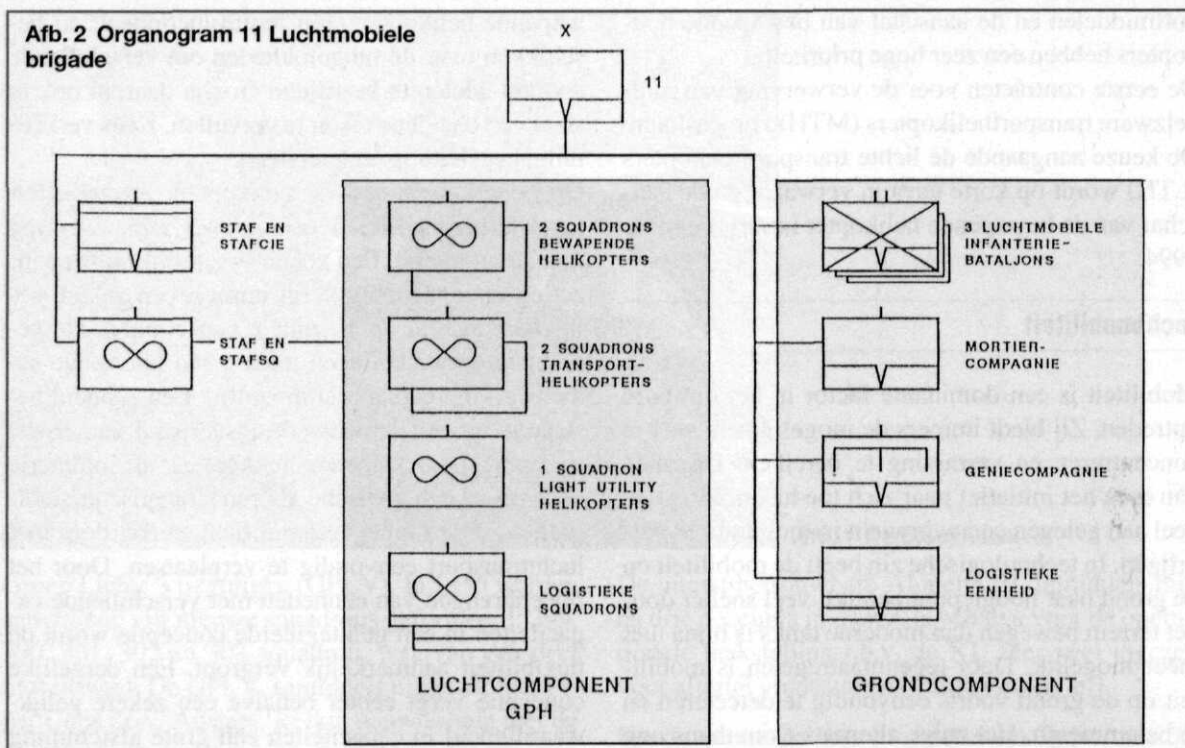
Hoe moet de geïntegreerde luchtmobiele conceptie in de internationale veiligheidssituatie worden geplaatst? Het spectrum waarin met militaire middelen moet kunnen worden opgetreden is veel breder geworden. Vele scenario's zijn mogelijk. Operationele aspecten die vrijwel voor alle scenario's gelden zijn: op grote afstand van Nederland; grote gebieden; wisselende taak, tijdsduur, aard en verband; eventueel snelle ontplooiing resp. terugtrekking; risico van escalatie; humanitaire behoeften.

In het lichte deel van het crisisspectrum ligt de nadruk vooral op strategische mobiliteit en veelzijdigheid. In het zware deel van het spectrum op tactische mobiliteit en vuurkracht. De geïntegreerde luchtmobiele conceptie biedt de gewenste flexibiliteit in de breedte, inzetbaar in alle scenario's.

GPH en 11 Luchtmobiele brigade

De 11 LMB (afb. 2), een hecht samenwerkingsverband van lichte luchtmobiele infanterie-eenheden, transport- en bewapende helikopters zal een van de snel inzetbare eenheden van de geherstructureerde krijgsmacht vormen. De 11 LMB is als integrale eenheid in staat tot luchtbeweeglijk optreden en kent een hoge graad van paraatheid. Hierdoor is de brigade bij uitstek geschikt voor crisis- en conflict-

Afb. 2 Organogram 11 Luchtmobiele brigade

beheersing. De transport- en de bewapende helikopters beschikken over nachtzichtmiddelen, de transporthelikopters verschaffen de infanteriebataljons de vereiste mobiliteit en logistieke ondersteuning. De bewapende helikopters vormen het manoeuvre- en vuursteunmiddel. Tevens kunnen zij worden ingezet ter beveiliging van de transporthelikopters. Voor de uitvoering van de opdrachten stelt de brigadecommandant 5 manoeuvreermiddelen ter beschikking: 3 infanteriebataljons en 2 bewapende-helikoptersquadrons. In een oplopend geweldsniveau worden de volgende inzetopties onderscheiden.

- De inzet in het kader van rampenbestrijding en andere humanitaire hulpverlening.
- De inzet bij *peacekeeping* operaties.
- De inzet t.b.v. beveiliging van humanitaire hulpverlening en bescherming van de bevolking in een crisisegebied.
- De inzet bij *peace-enforcement* operaties.
- De inzet bij grootschalig conflict/oorlog.

Behalve in bovengenoemde opties komt de flexibiliteit van de brigade (met inbegrip van de GPH) tot uitdrukking in de verschillende verbanden waarin moet kunnen worden opgetreden.

- Inzet in elk mogelijk multinationaal verband

t.b.v. humanitaire hulp, ook buiten het NAVO-verdragsgebied.

- Inzet in WEU-, VN-, CVSE- of ad-hoc-coalitieverband, waarbij een strijdmacht wordt geformeerd met taken in het kader van crisisbeheersing, ook buiten het NAVO-verdragsgebied.

- Inzet binnen het verband van de MND (Multinationale divisie), die deel uitmaakt van NAVO-ACE Rapid Reaction Corps (ARRC) voor crisis- en conflictbeheersingstaken binnen het NAVO-verdragsgebied.

De 11 LMB kent een grond- en een luchtcomponent (zie afb. 2). De totale sterkte van de grondcomponent is ca. 3000 man. De luchtcomponent is de GPH en telt ca. 1250 personeelsleden. De GPH (of delen) staat onder operationeel bevel van C-11 LMB.

GPH buiten LMB-verband

De taakstelling van de helikoptersquadrons van de GPH is primair gerelateerd aan de taakstelling van de LMB. Delen van de GPH kunnen ook separaat in enig multinationaal verband worden ingezet. Bovendien kunnen met name de transporthelikopters en de *Light utility helicopters* (LUH) worden benut

voor algemene ondersteuning in en buiten de krijgsmacht, zoals:

- transport van materieel en personeel;
- kalibratie van verkeersleidingsapparatuur;
- VIP-vervoer (o.m. Koninklijk huis, regering);
- (internationale) opdrachten t.b.v. VN, EG;
- (internationale) hulpverlening bij calamiteiten;
- inlichtingen en verkenning (incl. foto-opdrachten);
- gewondentransport.

Het optreden van de GPH buiten LMB-verband is gebaseerd op de zogeheten *Contingency plans* KLu. Ook in materieel opzicht wordt met deze inzet rekening gehouden. Zo zullen zeven lichtere transporthelikopters worden aangepast om, in voorkomend geval, vanaf het nieuwe amfibische transportschip te kunnen opereren.

Diverse aspecten van GPH 2001

Volgens de huidige planning kent de GPH in 2001 de volgende samenstelling (afb. 3):

- 298 sqn MTH, Chinook, 13 stuks, transport;
299 sqn LUH, BO-105, 28 stuks, algemene steun;
300 sqn LTH, 17 stuks, transport/medevac;
301 sqn BH, 20 stuks, bewapend;
302 sqn BH, 20 stuks, bewapend;
Ttactess: tactische en theateropleiding, standaardisatie evaluatie, simulator;
Ost-sqns: verzorging, onderhoud, herbevoorrading, platformtaken;
GPH-Staf: coördinatie, begeleiding, sturing.

Om de veranderingen m.b.t. de GPH voor te bereiden, te sturen en te beheren is op stafniveau bij de Directeur Operatiën KLu (DOPKLu) een Afdeling Helikopters opgericht. Het hoofd daarvan is tevens voorzitter van de werkverbanden, belast met de diverse GPH-projecten, t.w. de herstructurering, de relokatie en de invoering van nieuwe helikopters. Tussen de projectorganisatie m.b.t. GPH en de pro-

jectorganisatie grondcomponent LMB, het Projectbureau Luchtmobiel Optreden, bestaat een zeer intensief contact.

GPH-wapensystemen

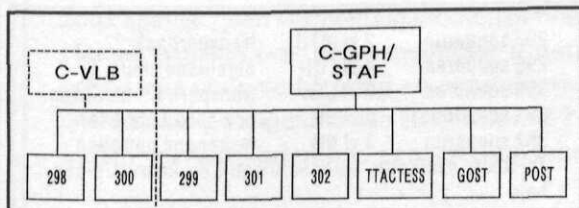
Transporthelikopters; algemeen

Bij inzet van de LMB zijn voor de tactische mobiliteit transporthelikopters onontbeerlijk. Het gaat daarbij om het overbrengen van de verschillende eenheden van het afwachtingsgebied naar het inzetgebied en verplaatsingen binnen het inzetgebied. Grote aantallen personeel en hoeveelheden materieel kunnen het doelmatigst met zwaardere transporthelikopters worden overgebracht, met inbegrip van de dagelijkse bevoorrading van de logistieke basis in het inzetgebied. Ter ondersteuning van het verdere optreden van de LMB moet met de transporthelikopter ook een aantal taken in het inzetgebied worden uitgevoerd. Het gaat daarbij om de directe logistieke ondersteuning van ontplooiende eenheden, gewondenafvoer, commandovoering, zoeken reddingsacties, alsmede het verlenen van algemene transportsteun aan de manoeuvre van de LMB. Daarbij zullen in het algemeen kleinere aantallen personeel en hoeveelheden materieel worden vervoerd. Deze taken moeten ook onder gevechtsomstandigheden kunnen worden uitgevoerd. Dat stelt hoge eisen aan de wendbaarheid en overlevingskansen van de helikopter. Zware transporthelikopters zijn door hun profiel en geringe wendbaarheid te kwetsbaar om onder tactische omstandigheden te worden ingezet. Voor de directe ondersteuning moeten dus lichtere transporthelikopters worden ingezet. De combinatie van zware en lichte transporthelikopters biedt de LMB de meest flexibele inzetmogelijkheden.

Behalve hun operationele taak in LMB-verband kunnen de transporthelikopters algemene transportsteun binnen en buiten de krijgsmacht leveren. Voorts kunnen zij worden ingezet voor humanitaire noodhulp, evacuatie en het verlenen van assistentie bij calamiteiten. Twee verschillende typen transporthelikopters maken een doelmatige inzet voor deze taken mogelijk.

Middelzware transporthelikopters (MTH), 13 stuks

De keuze voor de zware transporthelikopters is in-

Afb. 3 Organigram GPH 2001

Afb. 4 De Apache

middels gevallen op de Chinook van Boeing; een Amerikaanse helikopter in gebruik bij vele landen, o.m. de VS en Engeland. Maximumgewicht 25.000 kg, nuttige lading tot ca. 13 ton.

Lichte transporthelikopters (LTH), 17 stuks

De keuze voor de LTH lijkt zich toe te spitsen op:

S-70A Blackhawk; een Amerikaanse heli van modern militair ontwerp, in gebruik bij vele landen;
AS-532 Cougar; een Franse helikopter, gebaseerd op een van oorsprong civiel ontwerp; in de militaire versie tot op heden niet in gebruik bij enig land.

Bewapende helikopters; algemeen

De behoefte aan bewapende helikopters is gebaseerd op de taken van de LMB, met name de operaties waarin gevechtskracht moet worden ontplooid. De bewapende helikopter moet de volgende taken kunnen vervullen; verkennen, escorteren, bewaken/beveiligen en vuursteun. Voorts zal hij optreden als sensorplatform ter ondersteuning van taken in het kader van *peacekeeping* en *peace-enforcing*. Om in de behoefte te voorzien kan worden gekozen uit twee soorten: de taakgespecialiseerde en de multi-role bewapende helikopter.

Bij de taakgespecialiseerde BH wordt onderscheid gemaakt tussen een *Fire support helicopter* (FSH) en een *Scout escort helicopter* (SEH). Voor de uitvoering van taken in het kader van de LMB treden de FSH en SEH in combinatie met elkaar op. De multi-role BH (MRH) kan worden uitgerust voor een optreden als FSH en als SEH. Afhankelijk van de opdracht wordt de uitrusting van de helikopter aangepast. De MRH's bieden een grote mate van flexibiliteit aan de operationele commandant en hebben daarom operationeel technisch de voor-

keur. Behalve het wapenpakket en de daarmee geïntegreerde sensorsystemen zijn een grote wendbaarheid, geringe kwetsbaarheid, goede waarnemingsmogelijkheden en bescherming voor de bemanning belangrijke vereisten. Deze eisen leiden tot *dedicated* bewapende helikopters. Niet-*dedicated* bewapende helikopters hebben een grotere kwetsbaarheid, kunnen de kostbare wapensystemen minder doeltreffend gebruiken en bieden de bemanning een geringere veiligheid.

Bewapende helikopters (behoefte vastgesteld op 40 stuks)

De keuze lijkt zich toe te spitsen op de nu beschikbare kandidaten: de AH-64 Apache (afb. 4), de AH-1W Cobra en de A-124 Mangusta. Op grond van operationeel-technische eisen, groeipotentie, logistieke ondersteuning, opleidings- en trainingsmogelijkheden heeft de AH-64 Apache m.i. veruit de voorkeur. (Waarbij ik besef dat politieke en economische aspecten zwaarder kunnen wegen.) Tenslotte tot een zorgvuldige afweging te komen wordt voor deze soort projecten het zg. Defensie-materieelkeuzeprocess (DMP) toegepast.

Samenvatting

De primaire taak van de GPH is de inzet, geheel of ten dele, als luchtcomponent van de LMB. De voornoemde geïntegreerde conceptie BH, TH en luchtmobiele infanterie is, mits gelijkwaardig uitgerust, uitermate geschikt voor inzet in alle denkbare scenario's van het crisisspectrum. Samen vechten, of liever gezamenlijk optreden, vereist echter een gezamenlijke opleiding en training en een gezamenlijke voorbereiding. Daarvan moeten alle KL- en KLu-personeelsleden op alle niveaus zijn doordrongen.

Dat de GPH volgens de huidige plannen eerst in 2001 (zie de tabel) in staat zal zijn te fungeren als

Operationele eindsituatie GPH conform Defensie/Prioriteitennota

298 squadron	2 vl MTH	transporttaak
299 squadron	4 vl LUH	algemene steun, C ²
300 squadron	3 vl LTH	transport, C ² , medevac
301 squadron	3 vl BH	bewapend optreden
302 squadron	3 vl BH	bewapend optreden
Tactess: evaluatie, standaardisatie en instructie-eenheden		

volwaardige luchtcomponent van de LMB is een zwak punt. Het betekent dat tot 2001 de uitvoering van met name de LMB-taken aan beperkingen onderhevig is. Toch zijn de veranderingen bij de GPH groot; dat eist veel van het betrokken personeel. Het is echter dankbaar werk, een uitdaging om een organisatie op te zetten die, meer dan welk ander krijgsmachtdeel ook, geschikt is om te worden ingezet t.b.v. alle denkbare vredes- en crisisoperaties.

Vele hobbels zullen moeten worden overwonnen, maar vertrouwen in het welslagen lijkt gerechtvaardigd. De praktische aspecten die bij een zo breed en ambitieus project een rol spelen zal ik in een volgend artikel toelichten. Het gaat daarbij om zaken als onderhoud, opleidingen, voorlichting enz. Het devies voor de GPH in de overgangperiode tot 2001 moet, naar de woorden van een wijze oudere collega, luiden HET KAN WEL.

DRINGEND VERZOEK AAN AUTEURS

Steeds vaker bereiken de redactie bijdragen, getypt m.b.v. een tekstverwerker. Helaas wordt daarbij veelvuldig verzuimd rekening te houden met de noodzaak de tekst te typen met *anderhalve of dubbele regelafstand*. Derhalve hierbij het dringende verzoek aan auteurs, hun manuscript te verzorgen volgens de „Regels voor kopijverzorging”, die op gezette tijden achterin de Militaire Spectator worden afgedrukt (zie het recente mei-nummer).

Dat het wenselijk is van tijd tot tijd het lint van de schrijfmachine of printer te vervangen, zou eigenlijk geen vermelding moeten behoeven.

Helaas worden ook nog regelmatig *illustraties* ingezonden die niet of nauwelijks geschikt zijn voor verkleining en reproductie. Ook in dit verband wordt met nadruk verwezen naar evengenoemde Regels, punt 2. Computertekeningen zijn slechts bruikbaar indien vervaardigd m.b.v. een speciaal tekenprogramma.

REDACTIE